

Зарубіжна література

Ковбасенко Ю. І., Ковбасенко Л. В.

Фрагмент підручника
для ознайомлення

ШАНОВНІ ВЧИТЕЛІ!

Від самого початку діяльність нашого видавництва тісно пов'язана зі школою. Наші книжки супроводжують учнів і педагогів на всіх етапах навчального процесу.

Багатьом тисячам батьків, вихователів, логопедів, дитячих психологів книжки видавництва «Літера» допомогли підготувати дітей до школи. Створені педагогами-новаторами, провідними методистами посібники, зошити і словники для початкової школи завоювали довіру вчителів, батьків та учнів.

За комплексними збірками (з цього року ще й мультимедійними) випускники успішно готуються до складання ЗНО.

Завдяки вашій високій оцінці наші видання вже не перший рік серед лідерів Всеукраїнського конкурсу підручників. З 1992 року в нашому видавництві побачили світ більш як 1000 назв книжок загальним накладом понад 15 мільйонів примірників.

Сьогодні, як ніколи раніше, освітнє життя України стрімко змінюється, що виявляється передусім у вимогах до школи. І ми намагаємося не просто встигати, а бути трохи попереду. Можливим це стає завдяки вам – небайдужим учителям і методистам, рецензентам і експертам.

Дякую вам усім.

Сергій Макаревич,
директор видавництва «Літера ЛТД»

ПРО АВТОРІВ

Професор **Юрій Іванович Ковбасенко** – завідувач кафедри світової літератури Київського університету імені Бориса Грінченка, президент Української асоціації викладачів зарубіжної літератури, автор понад 250 публікацій з теорії, історії та методики викладання літератури, державних стандартів, навчальних програм, підручників і посібників для учнів та вчителів середніх навчальних закладів, а також студентів, магістрантів, аспірантів і викладачів гуманітарних спеціальностей вишів. Ю. І. Ковбасенко стояв біля витоків предмета «Зарубіжна література» в середніх навчальних закладах незалежної України, а також ЗНО з цієї навчальної дисципліни.

Людмила Василівна Ковбасенко – учитель-методист зарубіжної літератури Київського ліцею «Еко» № 198, автор понад 100 публікацій (підручників, посібників, статей) із зарубіжної літератури та методики її викладання.

Цей рік є особливим для ваших учнів – вони закінчують навчання в основній школі і переходять до старших (вже профільних) класів. У яку спеціальність вони інвестуватимуть свій час, сили, таланти, – це невідомо нікому. Зате відомо достеменно, що, хай там яку професію вони оберуть, – Література, Мистецтво, Краса будуть з ними завжди, допомагаючи досягати найвищих життєвих вершин. І, щиро сподіваємося, надійним дороговказом для них буде, зокрема, і цей підручник...

ГОЛОВНЕ – ХУДОЖНІЙ ТЕКСТ

Запорука
якісного уроку

Уперше підручник із зарубіжної літератури для 9-го класу містить не лише літературно-критичний матеріал, а й усі художні твори, передбачені до вивчення програмою.

і робить добро іншим. Золото зробило його своїм жертвом, своїм філософом, своїм рабом. Проте справжньої свободи Гобсек так і не отримав, тому що не тільки не зміг звільнитися від влади грошей, що й призвело до його повної...

Повість «Гобсек» у структурі «Діалогу з текстом»

Уперше повість «Гобсек» Бальзака беззастовечно виходить, що повість видавалася як від концепції «Людської комедії». У сувазі не на образі Гобсека, а на зв'язку з порожніми красунчиком Марештою розорив і покинув, оскільки та загрозувало зубожіння, якби не фіня домоглася для нього дворянства виходив за межі поодинокого випадку ратичної сім'ї. У фіналі першої редакції вив снадчину з рук Гобсека. Проте і меді» Бальзак відчув, що справжній Анастасія, а старий лихвар Гобсек. У дослідження законності розв'язати зміни суспільних формаций (феодалі гики усієї «Людської комедії», «гаря розбенею жінки, а тема філософії і аному суспільстві, тих нових сил, як кована в образі Гобсека). І з образу Ару переймається на образ лихваря. У Гобсека і увійшов до «Сцен парад з'явився опис славновісної комічності

І лише у 1842 р., тобто аж через повість набуває остаточного вигляду важливо (бо приватне життя є скрізь це у «Сценах приватного життя».

ДІАЛОГ ІЗ ТЕКСТОМ

ГОБСЕК

Адвокат Дервіль помітив, що молодий г один одному. Виконтеса де Гранльє була мала заплывову репутацію. Тоді Дервіль була змінити ставлення віки

— Ця історія пов'язана з романтичним повим сполучку про одного чоловіка, могли знати. Йдеться про лихваря, і собі обличчя цього чоловіка, що й от

184

Володимир Ленський, який щиро її кохав (причому не в останню чергу і через легковажність самої Ольги), але скоро вона забула і пального поета, і свої почуття.

Попри те, що в образах обох Ларіних є багато спільного (вони рідні сестри, майже ровесниці, хай і по-різному, але обидві прищипли, разом росли топою), але Ольга і Татьяна різко протиставлені одна одній. Перша – весела, рум'яна, життєрадісна, друга – меланхолійна, мрійлива, немов чужа у своїй сім'ї (чи не так само чужа, який чужий і навіть зайвий скрізь і Євгеній Онегін?). Ольга любить легковажно, Татьяна – усією душею. Але чи не найбільша різниця – в умінні зберігати вірність, у моральних чеснотах.

Так, коли Онегін удруге зустрічає Татьяну, з нею відбувається метаморфоза: вона вже живе не в селі, а в столиці, вона одружена, багата, стала княгинею. І тут Онегін немов прозирає – він бачить, кого втратив. І Пушкін «примушує» свого героя тепер уже писати листа її (свого роду дзеркальна композиція). Він щирий – зокрема, зізнається в тому, що він «чужий усім», що страждає від самотності. А не вже – романтичний лейтмотив. Але цього разу вже Татьяна відмовляється йому, як колись він її. Причому вона не приховує, що все це кохав його. Але почуття обов'язку переважає почуття кохання – вона не може порушити обітницю, яку дала чоловіку під час вінчання: «Я вас люблю (пощо таїти?). / Та з ким я стала до віщя – / Зостанусь вірна до кінця».

І тут автор різко обриває оповідь – жанр роману у віршах, зокрема невимушеної бесіди з читачем, дозволяє йому це зробити, не особливо переймаючись відточуванням фіналу. Він прощається з читачем, шче з приятелем, без особливих церемоній: «Прощай. Прийшли ми до мети...»

ДІАЛОГ ІЗ ТЕКСТОМ

ЄВГЕНІЙ ОНЕГІН

Глава перша

I

«Мій дядько чесний без догани,
Коли не жартом занеміг,
Небожа змусив до пошани
І краще вигадать не міг,
Воно й для інших приклад гожий;
Але яка нудота, боже,
При хворім день і ніч сидіть,
Не покидаючи й на мить!
Яке лукавство двоязике –
Напівживого розважать,
Йому подушку поправлять,
Журливо подавати ліки,
Зігхать і думку беретти:
«Коли ж візьмуть тебе чорти!»

Портрет Євгенія Онегіна. Малюнок Пушкіна, 1830

32

ПІСНЯ

аклі!
! —
х,
ліш
ннить.
ня!
! —
рве!
рка,
ла,
ошир
подих
нів.
ня
я,
жайвір
квітка
У.
ю
ру,
я
на
роніда Череватенка

МАЙОВА ПІСНЯ

О, як яріє
Весь світ навкрут!
Як сая сонце,
Як мріє дуг!
Квітує кожне
Живе стебло,
Пташиним співом
Ліє облягло.
Блаженна радість –
Сердечь ствот!
О землі! Сонце!
О торжество!
Любов, любов!
Шарієш ти,
Неначе хмарка
Із висоти.
Благословляєш
Ти ранній шлях...
Весняним цвітом
Весь світ пронах!
Кохана, щастя
Моє ясне!
Тебе люблю я,
Як ти мене!
Переклад Василія Стуса

Гете і Фредеріка.
Поштівка, Німеччина,
кінець 19-го ст.

Гомас Манн про лірику Гете-штурмера

Просвітництво як історична доба

39

найкращі переклади

твори в оптимальному скороченні

Як побудований підручник

- Розділи підручника: «Вступ», «Просвітництво», «Романтизм», «Від романтизму до реалізму», «Реалізм», «Новітні тенденції у драматургії кінця XIX – початку XX століття», «Сучасна література», «Словник термінів і понять».
- Структура кожної теми відповідає природній логіці процесу читання і сприйняття літературного твору.
- Оптимальна кількість рубрик: «Готуємося до діалогу», «Діалог із текстом», «А в цей час в Україні...», «Відлуння», «Узагальнення за розділом».

«Готуємося до діалогу»

Необхідний обсяг інформації для належної підготовки до читання літературних творів.

гасло і вступ як дороговказ до розуміння письменника

Поет і воїн

ДЖОРДЖ НОЕЛЬ ГОРДОН БАЙРОН. Вірші. Поема «Мазета»

Англійському поету Байрону судилося стати символом романтизму, кумиром кількох поколінь європейців. Його портрети прикрашали кабінети вчених і будували дам, у його героїв захоплювалися шляхетні панівки, а їхню поведінку наслідували заможні юнаки. Навіть життя Байрона, сповнене загадками і міфів, злетів і падіння немовірних пригод і поєдинок є нині ще одним твором, написаним геніальним романтиком.

ГОТУЄМОСЯ ДО ДІАЛОГУ

ДЖОРДЖ НОЕЛЬ ГОРДОН БАЙРОН (1788–1824)

Дж. Байрон народився в Лондоні у старовинній англійській шляхетній родині. Його мати походила зі знаменитого, але збанького шотландського роду Гордонів (звідси – одне з імен Байрона).

Річард Вестал.
Джордж Гордон Байрон

Ти дум брутальства – не покидай –
Найважче розбити пилі...

64

Дитинство хлопчик провів у чорних горах Шотландії і надихався романтичними пейзажами: крутими урвищами і антропогенними селами, самотніми велетнями-деревами й розбухраними гірськими потоками.

Після смерті далекого батькового родича 10-річний хлопчик успадкував титул лорда і роль лондонського представника роду Байронів. Після закінчення закритого коледжу для аристократів у Гарроу (1801–1805), де поглиблено вивчав історію, філософію, естетику, античну літературу, він здобув освіту в Кембриджському університеті (1805–1808), де найохочіше вивчав історію та літературу.

Все в Гарроу Байрон показав силу своєї натуральної поетичної ліричності, яку він поєднав з іншою, одна нога в нього була трохи коротшою, та іншу, одна нога в нього була трохи нахилішою. Але за характером і талантом він був справжнім спортсменом і багато й напружено займався спортом зацікавлений, багато й виснажливих тренувань він навчився ходити не кудьгаючи, та ще й став чудовим фехтувальником, боксером, гравцем у крикет і одним із найкращих танцюристів Лондона. А ще Байрон був чудовим плавцем:

«БАЙРОНІЧНИЙ ГЕРОЙ»
І БАЙРОНІЗМ

Усі ці твори, а насамперед «східні поеми», походили з певної типології героїв – «байронічного героя». Це самотня розгадка минулого (часто із гордим прізвиськом ставиться до її, і мється йому суспільство страждає. Воно має страждиву бунтівливу вдачу, сильний характер і несувєрєсність. «байронічного героя» чи не найкраще втілює в рядках віршів «Корсар» (характеристика її головного героя Конрада) – «з вогнем в очах і серцем крижаним».

РОМАНТИЗМ 65

біографія письменника: не набір фактів, а інтелектуальна, психологічна та емоційна підготовка до читання творів

докладне пояснення важливих літературних явищ

презентація твору через літературно-критичний аналіз

крилаті вислови письменника

цікаві факти для розширення кругозору

«східні поеми»: «Гуар» (1813), «Корсар» і «Лара» (1814). Кожен із «східних» є невеликою віршованою повістю, у центрі сюжету якої – доля якогось внутрішнього героя, показати глибину його мислєвїх прастрасей.

1816 р. він назавжди покинув батьківщину. Він переїхав до Швейцарії, а згодом до Італії, яка після розгрому Наполеона саме потрапила під владу Австрії. Став активним учасником національно-визвольної боротьби, брав активну участь у діяльності підпільної організації карбонарів («вулканів»). Під час перебування в Італії з'являється боїварів у Неаполі (1820–1821) було придушене революційним військами за спільного соціалістичного слова «священний» у назві цієї репресивної машини. І Байрон їде (1823) дипломатично грекам, які саме боролися за звільнення від влади Туреччини.

Від 1818 р. до кінця свого короткого життя поет «Дон Жуан», який так і не закінчив. А ніколи було б побачити його фінал, адже образ Дон Жуана абсолютно не схожий на «байронічного героя».

Дочка лорда Байрона Ада відома як математик і автор оповідей обчислювальної машини Чарльза Баббеджа. Алгоритм обчислення чисел Баббеджа на аналітичній машині, описаний Адою, є першою програмою для автоматизації на комп'ютері. Тому її вважають першим програмістом.

«Корсар». Роман, як і всі інші твори письменника, з'явився анонімно. Два томи дорожніх записів. Відбувалася активне освоювання літератури, написана у формі повісті. І Свіфт написав свої «Мандрі...», зокрема, як відвертої пародії на «Притоди Робінсона Крузо».

Пародія на «Притоди Робінсона Крузо» – це пародія на «Притоди Робінсона Крузо». Це пародія на «Притоди Робінсона Крузо».

«Мандрі Гульєвера» – це пародія на «Мандрі Гульєвера».

«Мандрі Гульєвера» – це пародія на «Мандрі Гульєвера».

Свіфт складається з чотирьох частин. У першій головний герой потрапляє до країни ліліпутів (слово «ліліпут» означає «маленький»). Вони аж у дванадцять разів менші за Гульєвера який поміж них де меншанці аж у дванадцять разів більші за нього, тож герой пошукається в порівнянні з ними справжнім гігантом. Така дзеркальна ситуація просвітницько як історична доба.

15

Вчимо насолоджуватися читанням

«Діалог із текстом»

Текст художнього твору і запитання й завдання до нього:

- о наявність текстів творів: повноцінна підготовка до уроку і робота на уроці
- о оптимальне скорочення: найважливіше для розуміння ідейно-тематичного змісту, композиції, системи образів, проблематики, художніх особливостей творів
- о вірші у різних перекладах: порівняння інтерпретацій
- о система завдань, яка забезпечує вчителя можливістю гнучкого підходу до різних класів і різних учнів
- о умови для творчого діалогу з текстом

тексти творів із посторінковими поясненнями і коментарями

¹ У ті часи слово *людина* значило людина, що вихована, набожа, свята, уміє і з ділом, і без діла.

² Тут: гостре дотепне зауваження, глузування.

³ *Галер, Феоклія* – давньогрецькі письменники, антиквіст, економіст, автор трагедій і Феодріади. Творчість Галера і Феоклії висвітлює інтерес до самобутньої героїчної культури, що протистояла спокійному лауреатському мистецтву. Політекономіст, автор трагедій і Феодріади. Творчість Галера і Феоклії висвітлює інтерес до самобутньої героїчної культури, що протистояла спокійному лауреатському мистецтву.

V
Ми всі почалися небагато,
Абияк і абичого,
Тож виконаним здивувати
В нас можна легко хоч кого.
Про юнака суди суворі:
В загальнім присуду хорі:
Учений злочинець, та не талант
Про будувати любий мав талант
В розмові вострого слівця.
З ученим виглядом збавля
І вказав усім нам
Огнем нежданним епіграм!

VII
Високої не мали сили
Життя нахвнені присвяти
Не міг він, хоч і як ми в
Хорей од змита відранці
Гомера дав, Феокліа
Зате читав Адама Сміта
І сильний був економіст
Тобто доводили мав
На чім держави мав
І чия жила, і як воно
Бува без золота м
Колі промудрий
На все те батько
І знає, мастак

Всього, що з
У повісті не
Та в чому
Що знав
Жітть
Чим він
Нудь
Була
Яку
За
В
У

236
Савва Бродський. У холодних просторах Петербурга
Небо – поля шиней, крижаний, геометрично правильний мильняк льодяж – і самотня ворожого простору.

Перша постановка комедії «Ревізор» на професійній сцені театру ляльок Харківської державної академічної театралогії імені В. Афанасьєва. Режисер – заслужений діяч мистецтва України Євген Гімельфарб

все, що хоч. Розмовляє все на тонкій делікатності, що хіба тільки двоюрінству поступитися. Одне погане, іншим разом добре найєся, а іншим – маю не дучеш з голоду, як театр, припіром. А все він винен. Що з ним зробить? Багато грошиків, що б то їх притримати – та куди... як почне гуляти? Та й нещастя, що скрутична та шпигунація півтораста до шта-персь-вас. Ех, дивини дивувася, поки боже ти дасть істи. Штату в петер-ні підкотити

прописати припірку, але лише для того, щоб зворний не залишився без добро-чинної допомоги медицини; а втім, тут же оповітив йому за потори доби неми-марно не гаїте, замоте йому одразу ж соснову труту, бо дубова буде для нього дорожа. Чи чув Акакій Акакійович ці вимовлені фатальні для нього слова, а жодні чув, то чи вразили вони його тажко, чи пошкодував унес час у безцільним життям своїм, – вказати вони його тажко, чи пошкодував унес час у марешні та злодій, що вті в Петровна і замовляв йому пошити шинель з якімсь пастикам на вшиті перед ним старий капот його, коли в нього є нова шинель; то здавалось йому, що він стоїть перед генералом, виступуючи належну пагітку, даючи викрикуми найхалашністо! – то, нарешті, навіть пагітку, даючи викрикуми найхалашністо! – то, нарешті, навіть пагітку, даючи викрикуми найхалашністо!

завдання, пов'язані зі звертанням до інших видів мистецтва

ДЕВ'ЯТА СИМФОНІЯ БЕТХОВЕНА
Симфонія № 9 ре мінор – це остання закінчена симфонія Людвіга ван Бетховена. Відоме це перша симфонія, в якій до потужних звуків симфонічного оркестру додається людський голос. Одні із найвідоміших творів класичної музики, видатний шведер Бетховена був створений, коли композитор абсолютно втратив слух!

Життя Бетховена було надзвичайно драматичним. В ньому було і втрата слуху, і важкий характер митця, і хвороба, фатальна для музиканта, і зрадливі ідеали, і постійна матеріальна скрута. Тися, як писав французький письменник Робен Родан, із безодні цієї скорботи композитор задумав опікати Радість. Це була мрія всього його життя.

Фінальна тема симфонії – тема Радості – розкривається в оді «До радості», яку виконують хор із солістами. Перед партією хору оркестр викладає наступне ратівне тина, що надає вступу хору таємничо-божественного характеру.

Прем'єра симфонії відбулася 7 травня 1824 року у Відні. Коли після фінальних акордів почався овація, Бетховен, який стояв спиною до залу, нічого не чув. Тоді одна із співачок повернула великого композитора обличчям до публіки. Від побаченого Бетховен ледь не знепритомнів; у залі відбувалося щось неймовірне. Багато хто плакав.

Це був справжній триумф, який приніс йому славу. Трикратні овації дозволялися лише при зустрічі імператорської родини. А Бетховен виклав на сцену п'ять разів!

1. Пригадайте, який твір називається одою. Порівняйте форму античної оди (Гораций. «До Мельпомени») та оди класицистичної (Гете. «Прометей»). До якої з них ближче є ода Шиллера «До радості»?
2. Складіть спільну характеристику ліричного героя оди.
3. Що є раддістю для ліричного героя оди Шиллера?
4. Оду «До радості» називають браком «ліричних думок». Як ви розумієте вираз «ліричні думки»? Як і просвітницькі ідеї відносно у творі?
5. Шиллер вважав, що ода далека від реальності. За понад двісті років від її написання чи наблизилося людство до ідеалів, оспіваних поетом?
6. Яку роль у тексті оди відіграють окличні речення? Чи зміниться зміст твору, якщо їх замінити розповідними?
7. Прослухайте фінал Дев'ятої симфонії Л. Бетховена. Чому саме цей музичний твір став гімном об'єднаній Європі?
8. Заради рівноправ'я усіх європейських мов 2003 року було вирішено виконати гімном ЄС лише музику, без тексту. Чи погоджуєтесь ви з цим рішенням?

ілюстрації – допомога в аналізі творів

запитання і завдання:

- о диференційовані
- о від репродуктивного рівня – до творчого
- о сприяють критично-мисленнєвій діяльності
- о спонукають до самостійної інтелектуальної праці

Інтернет-підтримка

- Електронна версія підручника для безкоштовного завантаження
- Додатковий матеріал і корисні посилання
- Тести

Підручник «Зарубіжна література. 9 клас» авторів Ковбасенка Ю. І. та Ковбасенко Л. В. сприяє формуванню трьох ключових компетентностей сучасного учня:

- працювати з інформацією
- налагоджувати комунікацію (зокрема, з текстом художнього твору, візуальними об'єктами та ін.)
- мислити, бачити проблему і шукати шляхів її вирішення

Наклад
52 700 примірників

Видавництво «Літера ЛТД»
Свідоцтво про реєстрацію № 923 від 22.05.2002 р.
Україна, 03057, м. Київ, вул. Нестерова, 3, оф. 508.
Тел. для довідок: (044) 456-40-21, (067) 165-90-14.
Сайт видавництва: litera-ltd.com.ua
Електронна адреса: litera.red@gmail.com